

Vrijwilligerswerk in de sport 2012-2022

Kernindicatoren sport en bewegen

Petra Schep & Janine van Kalmthout

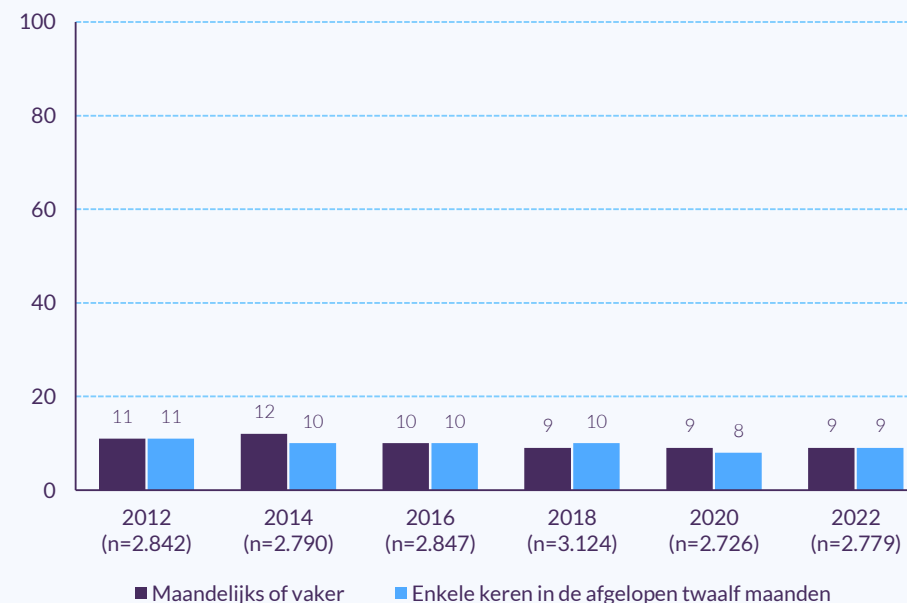
De kernindicatoren sport en bewegen bestaan sinds 2012 en zijn bedoeld om de stand van zaken in de sport over de tijd te kunnen volgen. De kernindicator 'vrijwilligerswerk in de sport' volgt de mate waarin de Nederlandse bevolking (van 12 jaar en ouder) maandelijks of vaker vrijwilligerswerk in de sport doet. In dit factsheet presenteren we de ontwikkeling van deze indicator, samen met aanvullende informatie over het doen van vrijwilligerswerk in de sport.

18 procent doet wel eens vrijwilligerswerk

In 2022 was 9 procent van de Nederlanders van 12 jaar en ouder maandelijks of vaker actief als vrijwilliger in de sport (figuur 1). Nog eens 9 procent was wel vrijwilliger, maar minder vaak dan eens in de maand. De kernindicator 'vrijwilligerswerk in de sport' is over het afgelopen decennium redelijk stabiel gebleven. Wel is over de jaren een licht dalende trend waar te nemen in het aandeel vrijwilligers in de sport: van 11 procent in 2012 naar 9 procent in 2022.

Figuur 1
Vrijwilligerswerk in de sport, 2012-2022

(in procenten, Nederlandse bevolking 12 jaar en ouder)

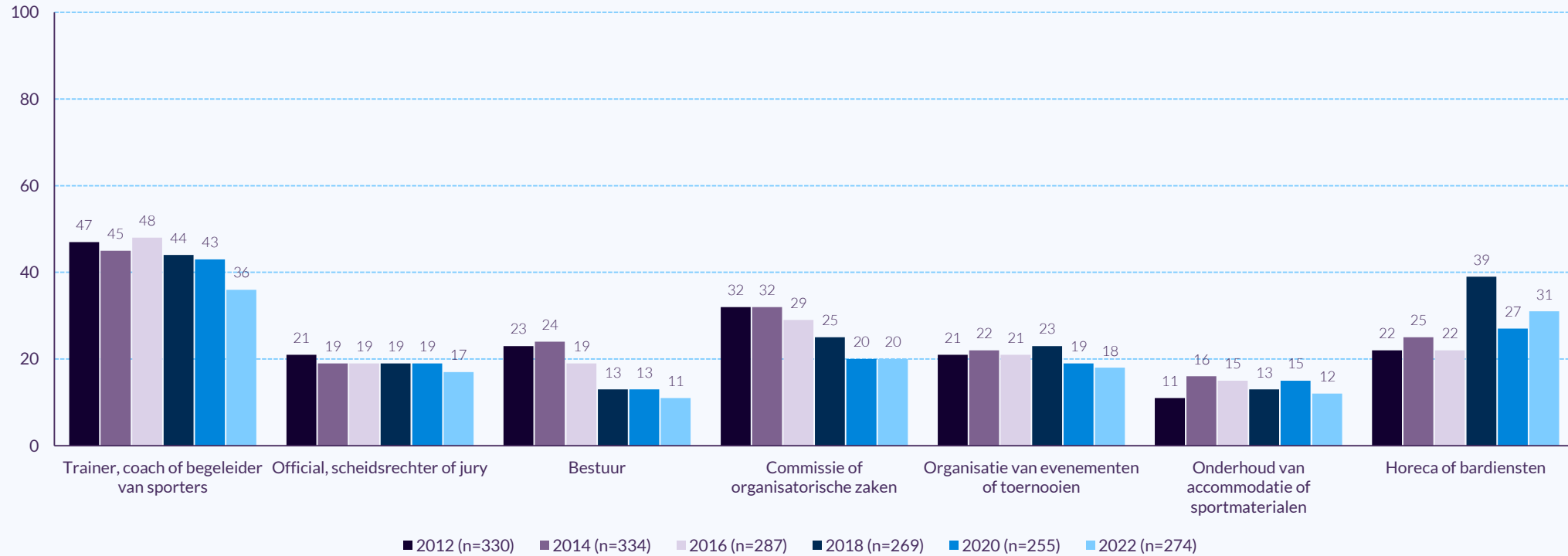

Bron: CBS Vrijtijdsomnibus (VTO), 2020-2022 (Mulier Instituut/CBS), 2012-2018 (SCP/CBS).

Figuur 2

Type vrijwilligerstaken, uitgevoerd door mensen die (minimaal één keer per jaar) vrijwilligerswerk doen in de sport. 2012-2022

(in procenten, Nederlandse bevolking 12 jaar en ouder)

Bron: CBS Vrijtijdsomnibus (VTO), 2020-2022 (Mulier Instituut/CBS), 2012-2018 (SCP/CBS).

Minder trainers en scheidsrechters

Hoewel het aandeel vrijwilligers als trainer of coach over de jaren redelijk stabiel is gebleven, zien we tussen 2020 en 2022 een afname: van 43 naar 36 procent (figuur 2). Het aandeel vrijwilligers als official of scheidsrechter is de afgelopen jaren ook constant (19%), maar is in 2022 licht gedaald (17%). Mogelijk is de coronaperiode, waarin onzekerheid bestond rondom sporten, van invloed geweest.

Minder vrijwilligers voor bestuursfuncties en commissies

Het aandeel vrijwilligers in het bestuur is in 2022 verder afgenomen: van 13 procent in 2020 naar 11 procent in 2022 (figuur 2). Veel sportverenigingen geven aan dat het steeds moeilijker is om bestuursleden te vinden (Stuij et al., 2023). Een reden die zij hiervoor noemen is dat een bestuursfunctie veel tijd en inzet vraagt van een vrijwilliger. En dat het werk van verenigingsbestuurders omvangrijker en complexer is geworden, met meer verantwoordelijkheden. Ook bij het aandeel vrijwilligers voor commissies of organisatorische zaken is over de jaren een lichte daling waar te nemen (20% in 2022).

Wel animo voor incidentele en horecatalaken

Het aandeel vrijwilligers voor incidentele taken, zoals het organiseren van evenementen of toernooien en het onderhoud van accommodatie of materialen, blijft redelijk gelijk (figuur 2). Voor horeca of bardiensten neemt het

aandeel vrijwilligers zelfs toe: van 27 procent in 2020 naar 31 procent in 2022.

Verschuiving in type vrijwilligerstaken

Er vindt dus een verschuiving plaats in het type vrijwilligerstaken: het aandeel vrijwilligers voor structurele taken neemt af, terwijl het aandeel voor incidentele taken stabiel is of groeit. Een mogelijke oorzaak ligt in de maatschappelijke trends van individualisering en consumentisme (Stuij et al., 2023; Van Kalmthout et al., 2023). Steeds meer leden komen enkel naar de vereniging om een uurtje te sporten en zijn verder niet bereid zich vrijwillig in te zetten voor de vereniging. Ook menen verenigingsbestuurders te maken te hebben met een 'andere' generatie, die drukker is en zich liever niet wil vastleggen in structurele functies zoals in het bestuur of als trainer of coach.

Deze verschuiving wordt ook weerspiegeld in de vrijwilligersproblematiek bij sportverenigingen. In 2022 gaf een derde (32%) van de verenigingen aan over (veel) te weinig vrijwilligers te beschikken (Pulles et al., 2022). Verenigingen met een tekort aan vrijwilligers stellen dat het met name gaat om structurele taken, zoals bestuursfuncties en trainers of coaches (Pulles et al., 2022; Stuij et al., 2023). Voor incidentele taken of afgebakende projecten, zoals een activiteit of het schilderen van het clubhuis, zijn meestal wel voldoende vrijwilligers te vinden.

Mannen doen relatief vaker vrijwilligerswerk dan vrouwen

Mannen zijn relatief vaker actief als vrijwilliger in de sport dan vrouwen (12% vs. 7% maandelijks of vaker in 2022). Het aandeel vrouwen dat vrijwilligerswerk doet in de sport, is in de periode 2012-2022 redelijk gelijk gebleven. Het aandeel mannen is licht gedaald: van 16 procent in 2012 naar 12 procent in 2022.

Lichte daling in vrijwilligerswerk onder jongeren en jongvolwassenen

In 2022 deed de groep 35-54-jarigen het vaakst maandelijks vrijwilligerswerk (13%) en de groep 20-34-jarigen het minst vaak (7%). In de periode 2012-2022 is een lichte daling zichtbaar in het aandeel jongeren en jongvolwassenen als vrijwilliger in de sport (12-34 jaar). Het aandeel volwassenen (35-54 jaar) en ouderen (55-79 jaar) is in deze jaren redelijk gelijk gebleven.

Minder hoger opgeleiden doen vrijwilligerswerk in de sport

In 2022 waren mensen met een middelhoge voltooide opleiding het vaakst actief als vrijwilliger (11%), iets vaker dan mensen met een hogere of lagere opleiding (resp. 9% en 8%). In de periode 2012-2022 is het aandeel hoger opgeleiden afgenomen: van 14 naar 9 procent. Het aandeel middelhoog opgeleiden is in die periode nagenoeg gelijk gebleven. Het aandeel lager opgeleiden is in 2022 hoger dan in 2020.

Verantwoording kernindicator

De kernindicator 'vrijwilligerswerk in de sport' wordt tweejaarlijks bepaald op basis van de Vrijtijdsomnibus (VTO) van het CBS. De VTO is een enquête onder 3.000 inwoners van Nederland van 6 jaar en ouder. In het onderzoek wordt gevraagd naar de vrijetijdsbesteding aan sport en cultuur door de Nederlandse bevolking. Het digitale veldwerk (online vragenlijst) vond plaats in november-december 2022 en het fysieke veldwerk (face-to-face-interviews) van januari t/m mei 2023.

Bronnen

Pulles, I., Van Eldert, P., & Van der Poel, H. (2022). *Monitor Sport en Corona V. De gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector*. Mulier Instituut.

Stuij, M., Hoeijmakers, R., Van Kalmthout, J., Cremers, R., & Slot-Heijs, J. (2023). *Sportverenigingen en hun uitdagingen: een analyse van oorzaken en verschillen tussen sportverenigingen*. Mulier Instituut.

Van Kalmthout, J., De Kwaasteniet, R., Nouwens, S., & Stuij, M. (2023). *Verenigingsondersteuning bij regeldruk, verduurzaming en sportklimaat. Een kwalitatief onderzoek onder verenigingsbestuurders*. Mulier Instituut.

Contact

Petra Schep

p.schep@mulierinstituut.nl

Janine van Kalmthout

j.vankalmthout@mulierinstituut.nl